

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС, КРИМІНАЛІСТИКА, ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ, СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА, СУДОВІ ТА ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ

Воробчак А.Р.

в.о. директора

*Чернівецького юридичного інституту,
Національний університет «Одеська юридична академія»*

ПРОЦЕСУАЛЬНІ ДІЇ СУБ'ЄКТІВ ДОКАЗУВАННЯ ТА ЕКСПЕРТА, ПОВ'ЯЗАНІ З ПРОВЕДЕННЯМ ЕКСПЕРТИЗИ

Проведення експертизи являє собою сукупність дій експерта, спрямованих на проведення дослідження наданих йому матеріалів кримінального провадження та складання за його результатами висновку. Водночас, вказаному етапу значною мірою притаманний процесуальний аспект, який відображає процесуальні дії суб'єктів доказування та експерта щодо проведення експертизи. До їх числа належать:

1. Надання слідчим суддею, судом експерту ухвали про доручення проведення експертизи і матеріалів, необхідних для проведення експертизи. Вказана ухвала підлягає наданню експерту разом з визначеними у ній матеріалами кримінального провадження, що стосуються предмета дослідження. Коло таких матеріалів визначається слідчим суддею, судом з урахуванням обставин кримінального провадження та виду експертизи, що підлягає проведенню. При цьому, як свідчать результати дослідження судової практики, одні суди обмежуються вказівкою про надання у розпорядження експерта матеріалів кримінального провадження [6], а інші суди чітко визначають перелік матеріалів кримінального провадження, які підлягають наданню у розпорядження експерта [3].

2. Попередження слідчим суддею, судом експерта про кримінальну відповідальність. Як передбачає ч. 2 ст. 101 КПК України, у висновку експерта обов'язково повинно бути зазначено, що його попереджено про відповідальність за завідомо неправдивий висновок та відмову без поважних причин від виконання покладених на нього обов'язків [2]. Відповідно, таке попередження повинно здійснюватися перед кожним випадком проведення експертом експертизи. Результати дослідження судової практики свідчать, що попередження експерта про кримінальну відповідальність здійснюється шляхом вказівки на це у резолютивній частині ухвали слідчого судді, суду про доручення проведення експертизи [6]. В окремих випадках такі ухвали не містять попередження експерта про кримінальну відповідальність [7], що виступає порушенням вимог КПК України.

3. Вирішення питання про відкладення судового розгляду на час проведення експертизи і його відновлення після отримання судом висновку експерта. Так, відповідно до ч. 4 ст. 332 КПК України, після постановлення судом ухвали про доручення проведення експертизи судовий розгляд продовжується, крім випадків, якщо таке продовження неможливе до отримання висновку експерта [2]. Як свідчать результати дослідження судової практики, суди, встановивши неможливість продовження судового розгляду до його отримання, відкладають судові засідання [3].

В окремих випадках суди ухвалюють інші рішення: про оголошення перерви у судовому засіданні [5], про зупинення судового провадження [8], про призупинення судового розгляду [4]. Водночас, наведені рішення не відповідають вимогам п. 6 ч. 2 ст. 322 КПК України, яка передбачає необхідність ухвалення у разі проведення експертизи у випадках та порядку, передбачених ст. 332 КПК України, рішення про відкладення судового засідання [2].

Після отримання судом висновку експерта судовий розгляд у кримінальному провадженні підлягає відновленню на підставі ухвали суду. Результати дослідження судової практики свідчать, що, отримавши висновок експерта, суди відновлюють судовий розгляд, призначають судові засідання та здійснюють виклик учасників судового провадження [9].

4. Заявлення експертом клопотань. Як впливає зі змісту ч. ч. 3, 6 і 7 ст. 69 КПК України, експерт вправі заявляти клопотання: 1) про надання додаткових матеріалів і зразків; 2) про уточнення змісту та обсягу доручення щодо проведення експертизи; 3) про забезпечення його присутності під час вчинення процесуальних дій, що стосуються предметів та об'єктів дослідження; 4) про залучення до проведення експертизи інших експертів; 5) про забезпечення безпеки у випадках, передбачених законом; 6) про вчинення інших дій, пов'язаних із проведенням експертизи.

5. Складання експертом заяви про відмову від давання висновку чи повідомлення про неможливість проведення експертизи. Зокрема, норми кримінального процесуального закону закріплюють недостатність поданих експерту матеріалів для виконання покладених на нього обов'язків як єдину підставу для його відмови від давання висновку (ч. 4 ст. 69 КПК України) і визначають дві підстави для складання експертом повідомлення про неможливість проведення експертизи: 1) неможливість її проведення через відсутність у нього необхідних знань у цілому або за окремим поставленим запитанням; 2) неможливість проведення експертизи у цілому або за окремим запитанням без залучення інших експертів (ч. ч. 6 і 7 ст. 69 КПК України). При цьому законодавець пов'язує неможливість проведення експертизи у цілому та за окремими із поставлених запитань, як з відсутністю в експерта необхідних знань, так і з виникненням у нього сумніву щодо обсягу до доручення про проведення експертизи. Водночас, в обох наведених випадках законодавець вказує на неможливість проведення експертизи поза залученням інших експертів (ч. ч. 6 і 7 ст. 69 КПК України) [2].

Як передбачає ч. 4 ст. 69 КПК України, заява про відмову експерта від давання висновку має бути вмотивованою [2]. Зокрема, у такій заяві експерт повинен вказати мотиви, з яких, на його думку, проведення ним експертизи у цілому або з окремих питань вбачається неможливим. Водночас, ч. ч. 6 і 7 ст. 69 КПК України не закріплюють обов'язок експерта обґрунтувати повідомлення про неможливість проведення експертизи. Водночас, таке повідомлення також підлягає обґрунтуванню із посиланням на обставини, які вказують на відсутність в експерта необхідних знань для проведення експертизи у цілому або за конкретним поставленим запитанням, та обставини, які свідчать про доцільність залучення до її проведення інших експертів.

6. Отримання зразків для експертизи. Відповідно до ч. 8 ст. 244 КПК України, при задоволенні клопотання про залучення експерта слідчий суддя у разі необхідності має право за клопотанням особи, яка звернулася з клопотанням про залучення експерта, вирішити питання про отримання зразків для експертизи відповідно до положень ст. 245 цього Кодексу [2]. Нормами ч. 1 ст. 245 КПК України суб'єкти отримання зразків для експертизи диференціюються законодавцем залежно від стадії кримінального провадження, в якій здійснюється вказана процесуальна дія: 1) під час досудового розслідування зразки для проведення експертизи відбираються стороною кримінального провадження, яка звернулася за проведенням експертизи або за клопотанням якої експертиза призначена слідчим суддею; 2) у ході судового провадження їх відібрання здійснюється судом або спеціалістом, залученим за його дорученням [2].

З урахуванням ч. ч. 2 і 3 ст. 245 КПК України, порядок отримання зразків для експертизи диференціюється законодавцем залежно від виду зразків, які підлягають відібранню, та надання згоди особи на відібрання біологічних зразків: 1) відібрання зразків з речей і документів та біологічних зразків в особи у разі її відмови добровільно їх надати здійснюється за правилами, передбаченими ст. ст. 160–161 КПК України для тимчасового доступу до речей і документів; 2) відбирання біологічних зразків у особи за наявності її згоди на їх надання здійснюється за правилами, передбаченими ст. 241 КПК України [2].

7. Складання висновку експерта. У доктрині кримінального процесу давання висновку експертом розглядається як один з етапів призначення та проведення експертизи [1, с. 411]. Складання висновку експерта включає в себе його дії з оформлення результатів дослідження та додатків до висновку експерта (фототаблиць, креслень, схем, діаграм тощо).

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процес: підручник / Ю. М. Грошевий, В. Я. Тацій, А. Р. Туманянц та ін.; за ред. В. Я. Тація, Ю. М. Грошевого, О. В. Капліної, О. Г. Шило. Х.: Право, 2013. 824 с.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

3. Ухвала Святошинського районного суду м. Києва від 13.11.2017 р. у справі № 759/2300/16-к (кримінальне провадження № 1-кп/759/35/17). URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/70172118>.

4. Ухвала Сторожинецького районного суду Чернівецької області від 16.01.2017 р. у справі № 723/873/15-к (кримінальне провадження № 1-кп/723/216/17). URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/64054789>.

5. Ухвала Чернівецького районного суду Вінницької області від 27.04.2018 р. у справі № 150/202/16-к (кримінальне провадження № 1-кп/150/1/18). URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/73661906>.

6. Ухвала Чигиринського районного суду від 13.11.2018 р. у справі № 708/108/18 (кримінальне провадження № 1-кп/708/29/18). URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/77802723>.

7. Ухвала Хорольського районного суду Полтавської області від 13.04.2018 р. у справі № 548/657/18 (кримінальне провадження № 1-кп/548/204/18). URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/73439394>.

8. Ухвала Царичанського районного суду Дніпропетровської області від 22.12.2016 р. у справі № 196/177/16-к (кримінальне провадження № 1-кп/196/65/2016). URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/63575087>.

9. Ухвала Царичанського районного суду Дніпропетровської області від 10.08.2018 р. у справі № 196/177/16-к (кримінальне провадження № 1-кп/196/2/2018). URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/76061490>.

Коліса Я.Ю.

головний судовий експерт

*відділу комп'ютерно-технічних та телекомунікаційних досліджень,
Полтавський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр
Міністерства внутрішніх справ України*

ЧАСОВА МІТКА WEBKIT / CHROME

Одним із завдань судової комп'ютерно-технічної експертизи є дослідження веб-браузерів на предмет пошуку історії.

Веб-браузер (англ. web browser, browser) – програмне забезпечення (далі – ПЗ) для комп'ютера або іншого електронного пристрою, як правило, під'єданого до Інтернету, що дає можливість користувачеві взаємодіяти з текстом, малюнками або іншою інформацією на гіпертекстовій веб-сторінці. Популярними серед них є: Internet Explorer (операційна система Windows), Mozilla Firefox (вільне ПЗ), Safari (Mac OS або Windows), Opera (безкоштовно, починаючи з версії 8.50), Google Chrome (вільне ПЗ) та інші [1, с. 271–272].

Саме про історію веб-браузера Google Chrome далі піде мова. Його веб-історію (як і інших веб-браузерів) частенько ототожнюють зі списком раніше відвіданих веб-сайтів. Сам список зберігається в спеціальному файлі формату sqlite3, який є базою даних з іменем «history». Одним із способів переглянути його вміст є комп'ютерна програма «DB Browser for SQLite».